

Олійник О. В.,

д.е.н., професор, перший проректор,

Барановська Т. В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри,

Житомирський державний
технологічний університет

НОВІ ОРІЄНТИРИ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

У складних соціальних, політичних та економічних умовах сьогодення більшість керівників підприємства не приділяють увагу організації та здійсненню аналітичних досліджень та їх інтеграції в систему управління, вбачаючи в цьому нераціональні витрати та залишаючи ці питання на кращі часи, що виходить з розуміння аналізу як інструменту підвищення ефективності господарської діяльності в стабільних умовах.

Разом з тим, саме інструментарій економічного аналізу дає широкі можливості для усунення невизначеності, зменшення негативного впливу дестабілізуючих факторів, вибору найоптимальнішого рішення в кризових ситуаціях. Широкий спектр застосування формалізованих і неформалізованих методів аналізу господарської діяльності вже давно став надбанням західної науки та практики, економічний аналіз є невід'ємним при здійсненні бухгалтерського та управлінського обліку, фінансового менеджменту. Ігнорування місця і значення аналізу господарської діяльності в процесі управління саме в умовах невизначеності має широкий спектр наслідків від недоотримання економічних вигід до втрати стабільності та, в кінцевому підсумку банкрутства.

Крім традиційних завдань економічного аналізу, таких як оцінка фінансових результатів діяльності, аналіз стану ресурсозабезпечення та ефективності використання ресурсного потенціалу в цілому та окремих його складових, в умовах нестабільності перед аналізом господарської діяльності постають такі завдання: забезпечення прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику, уникнення впливу або зменшення наслідків дестабілізуючих факторів, усунення поточної нестабільності, забезпечення належних темпів економічного зростання та приросту вартості бізнесу, аналіз безперервності функціонування суб'єкта.

Одним з дієвих управлінських інструментів в умовах невизначеності є прогнозування, планування та моніторинг, що дозволяє

фіксувати базові орієнтири та відхилення від них. Економічний аналіз у процесі планування в контексті управління суб'єктом господарювання покликаний забезпечити зниження витрат ресурсів на всіх його стадіях, мінімізацію втрат або їх уникнення, оцінку ресурсозабезпечення підприємства для безперебійного функціонування; в контексті економічного управління перед економічним аналізом постають завдання оцінки поточного фінансового стану та встановлення його граничних параметрів, підготовка інформаційної бази щодо широкого спектру сучасних індикаторів стратегії та тактики як діяльності окремого суб'єкта господарювання в цілому, так і його структурних підрозділів.

Джерелом невизначеності та дестабілізуючих факторів, як правило, як для підприємства, так і для його контрагентів, які в свою чергу також виступають джерелами ризиків, є зовнішнє середовище функціонування та інфраструктура, тому в умовах нестабільності забезпечення ефективності економічного аналізу як інструменту управління вимагає зміщення пріоритетів в бік зовнішнього аналізу, зокрема, аналізу ринку постачальників ресурсів (як модулю аналізу безперервності діяльності підприємства) та ринків збуту (як модулю аналізу забезпечення розвитку). При цьому маємо враховувати, що практично для всього пострадянського простору гостро відчувається проблема відсутності даних про значну кількість параметрів зовнішнього середовища, наявні бар'єри використання бенчмаркінгу або інших цивілізованих процедур обміну досвідом або ознайомлення з найкращою практикою, як це відбувається закордоном.

Розширення завдань економічного аналізу в умовах невизначеності, ідентифікація нових об'єктів (зокрема, господарських ризиків, безперервності діяльності, вартості бізнесу, зокрема інтелектуального капіталу і його ролі в зростанні ефективності діяльності тощо), його стратегічна спрямованість вимагають відповідної трансформації методичного інструментарію та інформаційної бази. Одним із дієвих інструментів аналізу в стратегічному аспекті виступає система збалансованих показників, яка, не зважаючи на ряд переваг, основною з яких є можливість поєднання фінансових і нефінансових показників, недостатньо використовується у вітчизняній практиці. В практиці розвинених країн ідея управління підприємством за результатами оцінки ефективності його діяльності за показниками, які відображають всі аспекти функціонування набула широкого розповсюдження, зокрема в США, Німеччині, Великобританії активно застосовується Balanced Scorecard (BSC), у Франції — Tableau De Bord тощо. Існуючи мо-

делі сформувались під впливом особливостей функціонування ринків, мають певні переваги та недоліки. Зокрема BSC характеризується чіткою структурою, можливістю задовольнити інтереси зовнішніх заінтересованих осіб, високим ступенем адаптивності до зовнішніх умов, тоді як Tableau De Bord менш структурована та основним призначенням її є забезпечення відповідною інформацією менеджменту компанії. Разом з тим, при впровадженні BSC можна спостерігати недостатність інформаційного забезпечення, неналежну підготовку менеджменту та високу вартість послуг з впровадження. Використання системи збалансованих показників як дієвого інструменту стратегічного аналізу та управління у вітчизняній практиці вимагає адаптації до існуючих умов функціонування, існуючої інформаційної бази та потребує розробки обліково-аналітичного забезпечення управління орієнтованого на збалансовані показники.

Таким чином, аналіз господарської діяльності як наука та практична діяльність в умовах нестабільності зазнає таких змін: потреба усвідомлення місця та ролі економічного аналізу в системі поточного та стратегічного управління власниками та менеджментом, розширення аналітичних завдань та об'єктів, необхідність трансформації методичного інструментарію на підставі закордонного досвіду з адаптацією до особливостей функціонування вітчизняної економічної системи.

УДК 657.1

Папенко А. О.,

старший викладач кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ НА ОСНОВІ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

У період кризових ринкових відносин виникають проблеми і перешкоди мобілізації інвестиційних ресурсів в Україні та їх ефективного використання, які пов'язані, насамперед, з політичною ситуацією, недосконалістю механізму приватизації, знецінення основного та оборотного капіталу, неефективністю фінансової та амортизаційної політики держави. Через недосконалість амортизаційної політики неефективно використовуються можли-